

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра статистики

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної **роботи**
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 051 «Економіка»
(шифр та найменування спеціальності)
За освітньою програмою
«Бізнес-статистика та аналітика»
(назва освітньої програми)

на тему:
**« СТАТИСТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ТА РОЗВИТКУ РИНКУ
ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОСЛУГ »**

Виконавець:

Студентка факультету економіки та
управління підприємництвом

Попова М. А. _____

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

Самотоєнкова О. В. _____

ОДЕСА – 2022

Актуальність проблеми. Сучасний етап розвитку економіки обумовив зростання потреб в інформації, тому що інформація все більше відіграє роль виробничого фактора та стратегічного ресурсу. На даний момент розповсюдження інформації є невід'ємною частиною технічного розвитку і розвитку економіки.

Інформаційний ринок включає ринок інформаційних ресурсів і ринок інформаційних продуктів і послуг. Область формування інформаційних ресурсів, інформаційних продуктів та послуг формується як потужний інформаційний ресурс, накопичувач знань людства. Ці знання є основою для розвитку країни і людства в цілому.

Мета і завдання кваліфікаційної роботи. Закріплення теоретичних знань і здобуття навичок обробки статистичної інформації, а також аналіз та статистичне дослідження показників, що характеризують стан та розвиток ринку інформаційних послуг в Україні та розгляд проблем, які пов'язані з його розвитком.

Основними завданнями кваліфікаційної роботи є

1. Розглянути теоретичні та методологічні питання щодо статистичного дослідження стану та розвитку ринку інформаційних послуг.
2. Проаналізувати динаміку та структуру суб'єктів господарювання на інформаційному ринку України за окремими групами, кількість зайнятих працівників, обсяг реалізованих продуктів і послуг, показники прибутку і рентабельності, результати зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання.
3. Дослідити розвиток мережі Інтернет в Україні за 2014-2020 роки та провести регіональні порівняння.
4. Побудувати трендову модель охоплення населення України Інтернет послугами та зробити прогноз кількості користувачів Інтернет.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є ринок інформаційних послуг в Україні та в окремих її регіонах у 2015-2020 роках. Предметом дослідження є показники стану та розвитку ринку інформаційних послуг.

Методи дослідження. При виконанні кваліфікаційної роботи використовувались такі статистичні методи: метод статистичного групування, метод відносних та середніх величин, метод аналізу динаміки рядів, методи середньої

плинної та аналітичного вирівнювання, графічний метод. Для обробки й аналізу інформації використовувалися такі комп'ютерні програми: Microsoft Excel 2010 та Microsoft Word 2010.

Інформаційною базою досліджень є дані Статистичних щорічників України за 2014 - 2020 роки, статистичних збірників «Регіони України» за 2014 - 2020 роки, дані електронних Інтернет ресурсів Державної служби статистики України, праці науковців з питань інформації, інформаційного ринку та мережі Інтернет .

При виконанні кваліфікаційної роботи використовувались комп'ютерні програми Microsoft Word і Microsoft Excel.

Структура кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків

Публікації.

Основні результати проведеного дослідження та висновки і рекомендації представлені на науковій студентській конференції ОНЕУ та опубліковані в науковій статті [Попова М. А. Аналіз розвитку мережі Інтернет в Україні за 2014 – 2020 роки [Текст] / М. А. Попова, О. В. Самоуськова // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 8. Частина I – Одеса, ОНЕУ. – 2022. – С. 52 – 63].

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми кваліфікаційної роботи, сформульовано мету та завдання, визначено об'єкт, предмет і методи дослідження, надані терміни «Інформаційний ринок», «Інформаційний продукт» та «Інформаційна послуга».

У першому розділі кваліфікаційної роботи «**Теоретичні та методологічні основи статистичного дослідження ринку інформаційних послуг**» розглянуто поняття інформації, її види. Висвітлено напрямками державної політики щодо інформації та розвитку цієї сфери. Розглянуті теоретичні та методологічні основи статистичного дослідження інформаційного ринку. Розглянуто інформаційний ринок

як об'єкт статистичного дослідження, системи показників стану та розвитку інформаційного ринку. Наведено методологію статистичного дослідження показників ринку інформаційних послуг.

У другому розділі **«Статистичне дослідження показників ринку інформаційних послуг»** проведено статистичне дослідження кількості та структури підприємств і зайнятості працівників на ринку інформаційних послуг за 2015 – 2020 роки. Виконано аналіз динаміки та структури кількості підприємств та зайнятих працівників на ринку інформаційних послуг. Здійснена оцінка ефективності функціонування ринку інформаційних послуг в Україні за період 2015-2020 роки.

У третьому розділі **«Статистичне дослідження розвитку мережі Інтернет в Україні»** проведено статистичний аналіз розвитку мережі Інтернет в Україні за період 2014-2020 роки. Виявлені закономірності надання Інтернет-послуг населенню окремих регіонів. Проведено групування регіонів України за кількістю користувачів Інтернет на 100 осіб населення в 2020 році. Розглянуто рейтинг країн світу за показником охоплення населення Інтернет-послугами та місце України серед держав світу. Побудовано трендову модель та здійснено моделювання та прогнозування кількості користувачів Інтернет в Україні на період до 2023 року.

ВИСНОВКИ

Ринок інформаційних послуг – це система відносин, які регулюють попит, пропозицію та розповсюдження інформаційних продуктів. Перш за все, ринок інформаційних послуг дає нам інформаційний продукт або продукт інформаційної діяльності, який може існувати як у речовинній, так і в нематеріальній формі.

В ході статистичного дослідження стану та розвитку ринку інформаційних послуг в Україні були отримані такі результати.

Суб'єкти господарювання, які здійснюють діяльність на ринку інформаційних послуг, відносяться до виду економічної діяльності «Інформація та телекомунікації». Вони характеризуються високим рівнем ділової активності та створюють значну частину валової доданої вартості у складі валового внутрішнього продукту України.

Валова додана вартість цієї сфери діяльності за період з 2015 року до 2020 року зросла з 72526 млн. грн. до 209394 млн. грн., тобто майже в 3 рази. Також в обсязі ВВП щорічно зростала питома вага валової доданої вартості, створеної суб'єктами господарювання на ринку інформаційних послуг, в 2020 році вона складала 5,1%.

У загальній кількості суб'єктів господарювання на ринку інформаційних послуг виділяють дві групи суб'єктів: підприємства і фізичні особи-підприємці. В загальній кількості суб'єктів господарювання переважають фізичні особи-підприємці, причому їх кількість і частка постійно збільшуються. Якщо в 2015 році питома вага фізичних осіб-підприємців в загальній кількості суб'єктів господарювання складала 88,3%, то в 2020 році вже 93,1%.

Підприємства за кількістю працівників та обсягом отриманого доходу поділяють на великі, середні, малі та мікропідприємства. В 2020 році малі підприємства складають 97,8 %, у тому числі 86,7% - це мікропідприємства з кількістю працівників до 10 осіб. Середні підприємства складають 2,2% загальної кількості підприємств, великих підприємств на ринку інформаційних послуг майже немає. Це свідчить про децентралізацію і роздрібненість інформаційного ринку в Україні. Це сприяє велику конкуренцію та швидке зростання цієї галузі і відсутність монополії, але це також заважає робити великі проекти та заважає знаходити потрібну інформацію споживачам.

Кількість зайнятих на ринку інформаційних послуг постійно зростає, в цілому за період 2015-2020 роки кількість зайнятих збільшилась на 34,4% і склала в 2020 році 382 тис. осіб. Суттєві зміни відбулися в структурі зайнятих працівників. Якщо в 2015 році частка зайнятих на підприємствах становила 82,1%, а в групі фізичні особи-підприємці було зайнято 17,9%, то в наступні роки частка зайнятих в групі фізичні особи-підприємці почала швидко зростати і в 2020 році становила вже більше половини – 59,9%. Це може свідчить про збільшення кількості малих або середніх проектів і зменшення кількості зайнятих на великих підприємствах, тобто підтверджує роздрібненість ринку.

Обсяг реалізованої продукції (продуктів і послуг) на ринку інформаційних послуг кожний рік суттєво зростає. За весь аналізований період, 2015-2020 роки,

обсяг реалізованих інформаційних продуктів і послуг збільшився майже в 3 рази. Обсяг реалізованої продукції в розрахунку на 1 суб'єкт господарювання і на одного зайнятого працівника також зростає протягом всього аналізованого періоду. Причому темпи зростання обсягу реалізованої продукції на одного зайнятого випереджають темпи зростання обсягу реалізованої продукції на один суб'єкт господарювання.

Загальний прибуток всіх суб'єктів господарювання на ринку інформаційних послуг в Україні в середньому зростає, але в 2020 році порівняно з 2019 роком зменшився на 0,6 % і склав 29,8 млрд. грн. Величина прибутку в середньому на 1 суб'єкт господарювання в 2020 році склала 126,6 млн. грн.

Протягом аналізованого періоду суттєво зростає не тільки величина прибутку, а й рівень рентабельності. Зокрема рентабельність операційної діяльності збільшилась з 0,5% в 2015 році до 14,7% в 2020 році, тобто спостерігається тенденція до зростання.

Підприємства і фізичні особи-підприємці активно працюють не тільки на ринку інформаційних послуг України, а й на міжнародному ринку, здійснюють чисельні експортні та імпорتنі операції. При цьому слід відмітити, що вартість експорту перевищує вартість імпорту, тобто сальдо додатне. Це свідчить про те, що інформаційні продукти і послуги українських виробників користуються попитом на міжнародному інформаційному ринку. Експорт інформаційних продуктів і послуг України на міжнародному інформаційному ринку досить значний і щорічно зростає, а частка експорту ринку інформаційних послуг в 2020 році становила 26,5% в загальному обсязі експорту послуг України. Щорічно зростає й додатне сальдо експорту-імпорту на ринку інформаційних послуг. Найбільш суттєве зростання відбулося в 2019 році порівняно з 2018 роком – на 29,3%, при цьому експорт інформаційних послуг збільшився на 26%. За весь аналізований період, 2015-2020 роки, сальдо експорту-імпорту в млн. дол. США виду діяльності «Інформація та телекомунікації» зросло більш ніж в 2 рази.

Глобальні інформаційні ресурси зосереджені у світовій мережі Internet. Сьогодні створення і розвиток цієї мережі вважається чи не найбільш значним винаходом ХХ століття, що дозволив абсолютно по-новому поглянути на питання

глобального інформаційного обміну, на організацію процесів пошуку, обробки і зберігання колосальних обсягів різноманітної інформації. Дослідження розвитку мережі Інтернет в Україні показало, що процес розвитку мережі Інтернет значно прискорився, кількість користувачів Інтернет за 5 років зростає майже в 5 разів.

У 2020 році порівняно з 2019 роком кількість користувачів Інтернетом середньому на 100 осіб населення зростає по всіх регіонах України, окрім Донецької області. Найбільше серед усіх регіонів зростання кількості користувачів Інтернет відбулося у Волинській області – на 28,1%. Також значне зростання, більше ніж на 20%, відбулося в Київській, Кіровоградській та Тернопільській областях. У Полтавській, Харківській, Хмельницькій та Черкаській областях кількість користувачів Інтернетом в середньому на 100 осіб населення зростає більше, ніж на 10%. В Чернівецькій області кількість користувачів Інтернет збільшилась всього на 1,4%, це найнижче зростання показника серед регіонів.

В світі мережею Інтернет охоплено 51,2% населення, при цьому в країнах ЄС цей показник дуже високий і складає 93,5%. Перші 4 місця займають країни, де Інтернетом користуються понад 95 % населення. Це Нідерланди (97,8%), Австралія (97,1%), Канада (96,7%) і Південна Корея (96,4%). Україна в цьому рейтингу займає 18 місце (71,8%), а в 2010 році знаходилась на 30 місці, тобто за 10 років піднялася на 12 позицій.

Методом аналітичного вирівнювання на основі трендової моделі проведено прогнозування кількості користувачів Інтернет до 2023 року. Якщо збережеться тенденція до рівномірного зростання кількості користувачів мережею Інтернет в Україні, яка сформулась протягом 2014-2020 років, то можна чекати подальший значний розвиток мережі Інтернет в Україні.

У 2021 році кількість користувачів Інтернету в світі зростає з 4,1 до 4,9 мільярда порівняно з 2019 роком, зокрема через пандемію COVID-19, кажуть у Міжнародній спілці електрозв'язку ООН (МСЕ)

За перший рік пандемії кількість людей, які почали користуватися Інтернетом, збільшилась на 10% – це найбільший річний приріст за останнє десятиліття. Однак

навіть серед цих користувачів сотні мільйонів людей не можуть бути онлайн часто, не мають власного пристрою або якісного зв'язку.

Вільному доступу до Інтернету перешкоджають такі чинники як бідність, неписьменність, обмежений доступ до електроенергії та відсутність навичок користування Інтернетом. При цьому молоді люди, чоловіки та міські жителі частіше користуються Інтернетом, ніж літні люди, жінки та мешканці сільської місцевості.

В результаті дослідження було виявлено, що ринок інформаційних послуг в Україні досить стабільний і активно розвивається. Перешкодою для подальшого розвитку за аналізований період стали зовнішні фактори, такі як: пандемією COVID – 19 і світова криза.

Інформаційні продукти України користуються попитом не тільки у нас, а й в інших країнах.

Перешкодою для подальшого розвитку цієї галузі можуть стати нові зовнішні фактори, зокрема військові події, які викликали міграцію населення, економічну кризу, зруйнування обладнання та комунікацій.

Тенденції розвитку мережі Інтернет в Україні відповідають світовим тенденціям і можна очікувати, що в Рейтингу країн світу за кількістю користувачів Інтернету у % до загальної кількості населення Україна буде покращувати свої позиції.

АНОТАЦІЯ

Попова М.А. «Статистичне дослідження стану та розвитку ринку інформаційних послуг»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності «051
Економіка»

(шифр та назва спеціальності)

за освітньою програмою «Бізнес-статистика та аналітика».

(назва освітньої програми)

Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2022.

У роботі розглядаються теоретичні та методологічні основи статистичного дослідження показників стану та розвитку ринку інформаційних послуг в Україні.

Проаналізовано за період 2015-2020 роки динаміку та структуру суб'єктів господарювання на інформаційному ринку України, в тому числі за групами: підприємства і фізичні особи-підприємці, а також за групами підприємств за розміром, кількість зайнятих працівників, обсяг реалізованих продуктів і послуг, показники прибутку і рентабельності, результати зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання. Досліджено розвиток мережі Інтернет в Україні та проведено регіональні порівняння за показником кількості користувачів Інтернет на 100 осіб населення, розглянуто міжнародні рейтинги за рівнем охоплення населення Інтернет послугами. Побудовано трендову модель та зроблено прогноз кількості користувачів Інтернет до 2023 року.

Запропоновано шляхи подальшого розвитку ринку інформаційних послуг і визначено найбільш впливові фактори на розвиток ринку.

Ключові слова: інформація, інформаційні послуги, ринок інформаційних послуг, мережа Інтернет, розвиток.

ANNOTATION

Popova M. "Statistical study of the state and development of the information services market."

Qualifying work on obtaining a bachelor's degree in the specialty
«051 Economics»

(code and name of the specialty)

for the educational program «Business statistics and analytics».

(title of the educational program)

Odessa National Economics University. – Odessa, 2022.

The paper considers the theoretical and methodological bases of statistical research of indicators of the state and development of the market of information services in Ukraine.

The dynamics and structure of business entities in the information market of Ukraine for the period 2015-2020 are analyzed, including by groups: enterprises and natural persons-entrepreneurs, as well as by groups of enterprises by size, number of employees, volume of sold products and services, indicators of profit and profitability, the results of foreign economic activity of economic entities. The development of the Internet in Ukraine is studied and regional comparisons are made on the indicator of the number of Internet users per 100 population, international rankings on the level of coverage of the population with Internet services are considered. A trend model has been built and a forecast of the number of Internet users until 2023 has been made.

The ways of further development of the market of information services are offered and the most influential factors on the development of the market are determined.

Key words: information, information services, information services market. Internet, development.